

Phương pháp lựa chọn tôm giống tốt

Để chọn lựa con giống tốt người dân thường dựa vào cảm quan và kinh nghiệm nhiều năm đúc kết. Nhưng chất lượng giống càng ngày càng biến đổi phức tạp bởi nhiều nguyên nhân; vì vậy, người nuôi cần đưa ra các chỉ tiêu và đánh giá một cách khoa học khi mua và chọn giống.

1. Tổng quan về giống

Tôm giống để thả nuôi là tôm post 10 - 12 ngày tuổi (hay gọi là PL10-12) sản xuất tại trại tôm giống. Tôm post khỏe, sạch bệnh sẽ có tỷ lệ sống cao, tăng trưởng nhanh và sức đề kháng tốt khi thả nuôi trong ao. Thực tiễn cho thấy chất lượng con giống quyết định đến 60% mức độ thành công của vụ nuôi mặc dù chi phí mua tôm giống chỉ chiếm 6 - 8% giá thành sản phẩm. Người nuôi tôm cần tìm mua con giống của các trại sản xuất, công ty cung cấp giống có uy tín. Giá bán tôm giống có thể phản ánh một phần chất lượng nhưng không nên coi là tiêu chí lựa chọn. Cần tìm hiểu lai lịch của bể giống, đánh giá chất lượng bằng cảm quan và gửi mẫu đi xét nghiệm để đảm bảo tôm sạch bệnh. Để biết tôm giống có sạch bệnh hay không cần thu mẫu và xét nghiệm ở các phòng thí nghiệm có uy tín.

2. Đặc điểm và phương pháp đánh giá chất lượng tôm giống

Tôm giống thẻ chân trắng:

- Là tôm postlarvae 10 - 12 ngày tuổi hay còn gọi là PL10 - 12. Ở giai đoạn này, số gai trên chủy của tôm là 4 (hình bên), khối lượng thân khoảng 2 - 3 mg/con tương đương 2 - 3 g/1.000 con. Khi quan sát vào ban đêm không thấy tôm bị phát sáng.

- Thân tôm dài, cân đối, phụ bộ hoàn chỉnh, màu sắc tươi sáng, sắc tố rõ ràng. Đường ruột chứa đầy thức ăn. Các đôi râu khép lại, 2 nhánh cuống mắt và vành đuôi xòe rộng. Đốt bụng thon dài, cơ bụng căng đầy. Mắt, đầu và độ rộng của đường ruột đều lớn.

- Khi cho vào thau nước khuấy nhẹ, tôm không bị dồn tụ vào giữa, có thể bơi ngược dòng nước, bám vào thành thau. Có phản xạ tốt với tiếng động hoặc tác động cơ học.

- Tỷ lệ chết thấp hơn 10% khi bị sốc bằng formol 70 - 100 ppm trong 30 phút hoặc độ mặn (giảm đột ngột xuống 1/2).

- Không bị nhiễm các bệnh nguy hiểm như hoại tử gan tụy cấp tính (EMS), đốm trắng (WSDV), đầu vàng (YHV), virus làm cho tôm bị còi, không lớn (MBV, HPV), hoại tử cơ quan tạo máu và biểu mô (IHNV).

- Nếu ở gần trại sản xuất tôm giống thì lấy một ít tôm thả vào trong thau có chứa nước ao. Sau 24 giờ, nếu tỷ lệ sống > 90% thì có thể chọn mua để thả.

3. Nguồn gốc con giống

Tôm thẻ chân trắng là giống tôm ngoại nhập. Tôm bố mẹ được các trại giống nhập về Việt Nam từ Hawaii (Mỹ), Singapore, Indonesia, Thailand hoặc Trung Quốc để cho đẻ và ương ấu trùng lên thành tôm post. Hiện, chỉ có 4 - 5 nguồn cung

cấp tôm thẻ chân trắng bố mẹ được coi là có chất lượng trên toàn thế giới, chủ yếu tập trung ở Hawaii. Tại những cơ sở này tôm được gia hóa, chọn giống từ quần đàn tôm bố mẹ ban đầu thu thập ở Nam Mỹ theo một quy trình nghiêm ngặt, đảm bảo tôm sạch bệnh và không bị giao phối cận huyết.

Các cơ sở nhỏ lẻ khác cũng sản xuất tôm mẹ. Nhưng do số lượng tôm bố mẹ ban đầu ít, đa dạng di truyền thấp, lại không được quản lý, kiểm soát chặt chẽ về phả hệ nên có hiện tượng thoái hóa giống. Tỷ lệ nở và tỷ lệ sống của ấu trùng, tốc độ tăng trưởng và tỷ lệ sống, khả năng đề kháng với bệnh trong giai đoạn nuôi thương phẩm tất cả đều suy giảm. Theo Viện Hải dương học Mỹ tại Hawaii, trong những năm gần đây hiện tượng này đã trở nên rõ ràng tại khu vực châu Á (Moss et al.2013). Hơn thế, nếu tôm bố mẹ bị ép phải đẻ quá nhiều lần hoặc kích thích đẻ tăng lượng trứng/lần đẻ thì chất lượng tôm giống sẽ kém. Theo quy định hiện hành, mỗi đàn tôm bố mẹ chỉ được sử dụng trong thời gian tối đa là 4 tháng.

Quy trình sản xuất của các cơ sở cũng ảnh hưởng đến chất lượng tôm giống. Thông thường, ấu trùng tôm phải được cho ăn đầy đủ với loại thức ăn phù hợp và sống trong môi trường nước trong sạch.

Thành phần thức ăn cần có đủ tảo tươi ở giai đoạn Zoea; thức ăn tổng hợp có chất lượng cao cho các giai đoạn Zoea, Mysis và Postlarvae; lượng Artemia nauplius đủ lớn (3 - 7 kg trứng bào xác Artemia cho mỗi triệu tôm post xuất trại), có chất lượng và có thể được làm giàu với các chất dinh dưỡng bổ sung cho giai đoạn Mysis và Postlarvae thì tôm giống mới khỏe, đẹp về hình thái và có sức sống tốt. Một số cơ sở sản xuất sống thay Artemia bung dù bằng luân trùng (làm giàu với DHA hoặc không) làm thức ăn cho Zoea 3 để cải thiện sức khỏe của ấu trùng tôm. Nhiều cơ sở áp dụng quy trình xử lý, quản lý chất lượng nước trong bể nuôi bằng chế phẩm sinh học, thực chất là sử dụng các vi khuẩn có lợi hoặc enzymes. Đây được coi là phương pháp sinh thái, thường không gây ảnh hưởng xấu đến chất lượng tôm giống.

Việc thả tôm giống cần có kế hoạch cụ thể, đúng mùa vụ đã được cơ quan quản lý ở địa phương khuyến cáo. Đồng thời, cần tránh tình trạng thả tôm khi nước trong ao chưa xử lý xong, quy trình cải tạo chưa hoàn tất hoặc tôm giống còn non, dư số lượng dẫn đến mật độ nuôi cao hơn so dự kiến. Không nên thả tôm postlarvae cỡ 7 - 8 ngày tuổi (PL7 hoặc PL8) vì sức chịu đựng với điều kiện môi trường của tôm ở cỡ này còn yếu.